

DAMMEN

Afrikaanse damdans

De cliffhanger van vorige week was de 'freestyle'-fase in de spreekwoordelijke 'dance' (maar eigenlijk dam-)battle tussen Jan Groenendijk en Martijn van IJzendoorn op het NK. Voor het slot van dit grootmeestergevecht aan bod komt, eerst een zijstapje naar dammersjargon.

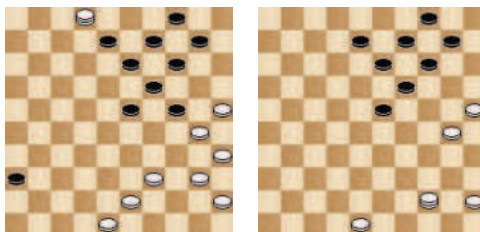
De Haarlemmer zet en de Valkenburg-variant zijn vernoemd naar plaatsen, en zo heb je ook de 'Afrikaanse dam' die in onderhavige partij voorkomt. Voor zover ik weet is dit de enige naamgeving die van dit continent (of zijn spelers) komt – theorievorming heeft vooral in Europa plaatsgevonden (of mijn blik is te smal).

Een Afrikaanse dam is een dam ten koste van drie schijven – volgens de oude theorie is dat te veel, maar tegenwoordig kunnen engines daar wel nuance in aanbrenge. De naam komt voort uit de voorliefde van spelers uit damlanden als Kameroen, Ivoorkust en Senegal voor combinatie spel, met name met een dam – vandaar dat ze daar best drie schijven voor over hebben.

Ze spelen soms zelfs een alternatieve damvariant (*chefchef* genoemd in Kameroen, kort voor *chef contre chef*) waarin beide kleuren in de beginstand met een dam beginnen! Een klassiek voorbeeld van een succesvolle Afrikaanse dam is de winst van Jean Marc Ndjofang op Alexander Shvartsman in het Thailand Open van 2008.

diagram 1

Jan Groenendijk-Martijn van IJzendoorn
Terug naar het macro-eindspel uit de partij: wit is zojuist met **32.33x2** naar dam geslagen. Zwart heeft een schijf meer en een vrijpion op 36, maar deze kan niet direct door in verband met 25-20, 40x18. **32...24-29 33.43-38 36-41 34.2-11?** Wit bezet de trictrac om de zwarte dam te kunnen vangen. Na **34.38-33 29x38 35.30-24 19x30 36.35x24** (dreigt 24-19) **23-29 37.24x42 41-47** is het eindspel uitgedund – Groenendijk wilde dat kennelijk niet, maar loopt met zijn zet wel een groot risico. **34...41-47?** Van IJzendoorn profiteert niet!

Met **34...13-18!** had zwart zijn tegenstander in verlegenheid kunnen brengen: naast **29-34** dreigt zwart ook met het geniepige achterwaartse **14-20!** en **13x11!**

Dit noopt wit tot **35.11-2 9-13** en mag zwart de belangrijke diagonaal **15/47** niet laten controleren na bijvoorbeeld **36.38-32? 29-34!**

37.40x29 23x43 38.48x39 41-47 of **36.39-34? 29-33(!) 37.38x29 41-47**. Alleen met het verborgen **36.38-33! 29x38 37.30-24 19x30 38.35x24 14-19* 39.39-33! 38x20 40.25x5** blijft wit in de wedstrijd, al heeft zwart na **40...4-10 41.5x14 19x10** nog steeds twee schijven meer. **35.11-6(!)** Dacht Van IJzendoorn dat **35.38-32** gedwongen was, om daarna wel **35...13-18!** te spelen? **35...47x50 36.40-34 29x40 37.35x44 50x39 38.6x44**

diagram 2

Nu heeft wit een echte Afrikaanse dam!
Beide spelers hebben minder dan 3 minuten voor 7 zetten tot de tijdcontrole. **38...10-15 39.44-35 23-29 40.35-49 13-18 41.45-40 9-13** Zwart heeft na deze zet nog maar 14 seconden voor 3 zetten, wit iets meer. **42.40-34 29x40 43.49x35 18-22?**
In de haast overziet zwart een 1-om-2. **44.30-24! 19x30 45.35x5 15-20?** In de 9 seconden die resteren, lukt het zwart niet meer te recuperen: na **45...22-27!** kan wit niet winnen. Na **46.25x14** had zwart wel weer bedenktijd, maar restte niets anders dan opgeven. De Afrikaanse dam heeft zijn waarde weer bewezen!

WOUTER SIPMA
woutersipma@gmail.com